

דבר תורה לשלחן שבת

מתורת הגאון רבי אלעזר זאב רז שליט"א

פלא יועץ

- תורה -

אליכם אישים אקרא, בני אל חי, חזק ונתחזק בעד אלהינו ונחוס על כבוד קוננו ועל נפשנו רוחנו ונשמנתנו, ולא נאבד עצמנו לדעת ונאמין בתורתנו הקדושה ובדברי רבותינו ז"ל הקדושים, ומכאן ולהלאה לא נאבד הזמן יקר הערך לבטלה, רק בשכבנו ובקומנו נשיח בתורה, ונשמח ונעלוז בדברי תלמוד תורה ומצות ובהם נהגה יומם ולילה, אולי יתעשת האלהים לנו ויצמח פורקניה ויקרב משיחיה.

ואל יאמר הסוחר, מה חובתי עוד ואעשנה, הנה למדתי כך וכך תהלים, כך וכך זהר הקדוש, מעמדות וכדומה, וכבר נלאיתי, כי מי שהוא תלמיד חכם יוכל לעסוק בתורה כל היום, אבל בלמודים אלו אי אפשר להיות עוסק כל היום, גם זה הבל, שהרי אמרו רז"ל: מי שאינו יודע ללמוד, אם יהיה חוזר כל היום פסוק 'זאחות לוטן תמנע', הרי חשוב לפני המקום כאילו עוסק בנגעים ואהלות, ואין טענה זו פוטרת אותו מן הדין, רק יטרח ויהיה חוזר על לימודו אפילו אלף פעמים, ולא ישב בטל לכבוד השם יתברך ולכבוד תורתו.

והשומע ישמע ועליו תבוא ברכת טוב, וכל ההתחלות קשות ולפום צערא אגרא.

(רבנו אליעזר פאפו

ספר "פלא יועץ" ערך 'תורה')

הגליון לעילוי נשמת
ר' אליעזר בן מרים זצ"ל
נפטר ד' סיון, תנצב"ה

סגולת פדיון הבן

ויקח משה את כסף הפדיון (ג, ט)

רבנו חיים פאלאג'י בספר רוח חיים (יו"ד סימן שה אות ב) סיפר מעשה אשר היה עמו, שהיה אחד סובל שנים רבות עד שבא לסכנה ועשה לו פדיון הבן ע"י כהנים, וחי עוד עשרים שנה. כלומר שאמנם עשו לו פדיון בלידתו אבל לא "כהגון". עכ"ד. והוא כההוא דספר חסידים (סימן שלד) שהיה בחור נוטה למות, והיה צועק 'תפדוני' (כי לא פדוהו), ופדאוהו וחי. וביאר מהר"י חיים סופר בספרו כף החיים (יו"ד סימן קטז אות קלט) וז"ל: נראה דבודאי שלזה עשו לו פדיון בזמנו אלא שלא עשו "כראוי". ועל כן יש ליזהר הרבה בפדיון הבן לעשות אותו כראוי בלתי שום חשש ויתן לכהן חמשה סלעים במתנה גמורה "ולא יחזור לקבלם מן הכהן במתנה". כי זה מועיל לחיות הילד. עכ"ל. וכיוצ"ב כתב מרן החיד"א בספר מדבר קדמות (מערכת פ אות י), ואלו דברי קדשו: מסורת בידינו מפי זקנים שקבלו מהקדמונים, כי איש אשר יקיים מצות פדיון בנו בכורו כדן, והיו לו לגמרי "שלא יחזיר הכהן שום דבר" בשום אופן, יהיה בטוח שהילד יחיה וינצל מפגעי חולי הילדים ויגדל ויהיה לאיש. עכ"ל.

ויש לדקדק הרי ההלכה היא שמתנה על מנת להחזיר שמה מתנה, וא"כ מי שעושה "כדן" שנותן מתנה ע"מ להחזיר, והסכימו הפוסקים דשפיר דמי, למה יענש. ויש ליישב דמצינו במנחות (מא.) שאע"פ שאין מחוייב לפעמים בציצית, מ"מ 'בעידן ריתחא ענשינן'. ע"ש. וה"נ דכוותא. [וע' בתוספות מנחות שם, ובתוספות פסחים קיג.]. אי נמי י"ל דהיות וכשפודהו פודה נפשו ונותן לו חיים, א"כ כשפודהו "על מנת להחזיר", א"כ מראה קמצנות וצרות עין במצוה, וזה מעורר עליו דינים.

עוד יש לבאר. כי מבואר בספרי הקודש שכשאדם נוטל ממון שלא ברצון אלא מחמת בושה, הוי כמו גזל, וכמו שהזהיר על זה בספר פלא יועץ (ערך כללות אות ח), ומקור יש לדבר במציעא (כב.) דמר זוטרא לא אכל כי חשש דמחמת כסיפותא נותן בעה"ב. וכמ"ש בחכמת מנוח (שם), ע"ש. וקרא נאמר "אל תלחם את לחם רע עין" וכו' (משלי כג, ו). ובזוהר (שמות דף ג.) נאמר: לאו איהו כדאי למיכל ולא תהני מיניה. מעתה האב שנותן ע"מ להחזיר וגם הכהן מסכים לכך, מ"מ חזרת הכהן הוי כמו מחמת "כסיפותא" והוי כגזל ביד האב, ונמצא איפוא שנפגמה כביכול מצות הפדיון ואינה פדיון בצד מה, לכך חמירא, וכמ"ש החיד"א וכהנך עובדי. ולפיכך הזהירונו חכמינו ליתן המחיר אשר יושת עליו מאת אל עולם. מה גם שכל הוצאותיו של אדם קצובות לו ואם הוציא למצוה מוסיפין לו (ביצה ז.ז.).

אשר על כן, יקיים המצוה בלב שלם ובשמחה ואל יאבה לקבלם בחזרה! אלא יתן החמשה סלעים לכהן במתנה גמורה. ויודה לה' הטוב על אשר זיכהו ל"מצוה נדירה" כזו. וה' יפדה גופנו ונפשנו ויגאלנו גאולת עולמים. אמן. והיה זה שלום.

שבת שלום ומבורך, וחודש טוב!

יום המיוחד (יום שבת קודש, ב' סיון)

יום ב' סיון נקרא "יום המיוחד", יען נאמר בו "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". ובשו"ת האלף לך שלמה להגר"ש קלוגר (סימן שלא) כתב טעם חדש: לפי שיום זה (ב' סיון) מוטל בין שני ימים מקודשים: בין "ראש חודש", ובין "שלושת ימי ההגבלה".

שדאל זמשיב

נערך על פי תשובות שהשיב מורנו הרב שליט"א בכתב ובעל פה.
כאן הובאו המסקנות בקצרה, ועוד חזון למועד א"ה

אכילת מאכלי חלב בשבועות

שאלה: יש כאלו הנוהגים לאכול בחג השבועות רק "מאכלי חלב", ואינם אוכלים בשר כלל, האם הדבר מותר.
תשובה: מעיקר הדין יש להם על מה שיסמוכו. אמנם עדיף לנהוג כך: שבערב ובבוקר יקיימו שמחת חג באכילת מאכלי חלב, ובצהריים יאכלו בשר ויין.

עמידה בעשרת הדברות

שאלה: מי שנוהג שלא לעמוד בקריאת "עשרת הדברות" ונקלע לבית הכנסת שנוהגים לעמוד, האם יעמוד גם הוא.
תשובה: המתפלל בבית הכנסת כזה, יוכל לעמוד ולא יהיה משונה מהציבור. ואזי טוב שיקדים לעמוד טרם יתחילו בקריאת עשרת הדברות. וכן אם יש קהל רב ואין מקום לישוב, או מי שעומד כדי להעביר חבלי שינה מעיניו ותנומה מעפעפיו, מותר.

שאלות ניתן להפנות לת.ד. 57124 ירושלים

או דרך מערכת הגליון בדוא"ל: dvartora1@gmail.com

'והערב נא'

צריך ביאור למה הזכירו בברכות התורה 'והערב נא' - לשון עריבות ולא מתיקות וכיוצא בזה?

וביארנו עפ"י משל נמרץ, ילד אחד היה רגיל באכילת ממתק מסויים שהיה ערב לו מאוד, ויום יום היה שואל מאביו לקנות עבורו מאותו הממתק. ועם שהיה אביו נותן לו כל אשר חפץ, בכל זאת חרה לו היטב בליבו על הדבר הזה המכילה בריאותו של הילד וממונו שלו. פנה לחכם אחד ונועץ בו, אמר לו החכם: לך עם בנך יחד, יד ביד, לחנות המכולת, המתן לו עד שיבקש כדרכו את הממתק הזה, אף אתה אמור לו כי תקנה לו, ובתנאי, שהנך קונה עבורו חבילה שלימה, 40 יחידות, וממנו תאכל, מתחילה ועד סוף תוך יום אחד! האב נדהם אך עשה כדבריו, וילכו שניהם יחדיו, הבן להזבח ואב לזבוח. בבואם מיד הרים הנער כשופר קולו, ונפשו בשאלתו על הממתק הזה שבו הוא חפץ. ולא אחר אביו למלאת את דרישתו, אבל התנה אתו את התנאי המדובר, כי יאכל ממנו לכל הפחות ארגז שלם תוך יום. והילד משתאה, משפשף עיניו לידע אם אכן פי אביו הדובר אליו, והרי הוא עד שנותן לו מזה עושה לו אלף תנאים, והנה הוא הוא ולא אחר המציע לו שי נכבד זה, לא אחד ולא שנים אלא 40?!... וכמובן מיד השיב בחיוב. קנה לו האב את החבילה, העלהו לביתו והושיבו אל סיר הבשר. אכל הילד אחד בשמחת לב, ואחריו גם את השני גם את השלישי, בהגיעו לרביעי כבר ירד חשקו, אך התגבר כארי לאכול גם אותו, בזוכרו את ההבטחה שנתן לאביו. גם עם החמישי עוד התמודד, ואפילו עם השישי, - יותר לא יכל... קצה נפשו והבין את המרמה. וכשחבילתו בידו רץ אצל אביו ובראש מורכב ביקש כי יקח את החבילה הזו ויניחנה לנפשו... הרי שכמה שהיה חביב לו הממתק הזה, מתוק לנפש ומרפא לעצם, מ"מ כיון שאכל ממנו הרבה קץ בו, וגט כריתות נתן לו...

ועל כן מבקשים אנחנו מה' יתברך, 'והערב נא', כי בדבר ערב לא שולט ההרגל כמו בדבר מתוק, ואדרבא מגביר הוא את חשקו של הנהנה ליהנות ממנו שוב. דוגמת "שמן ערב", שיוכל האדם להריח בו ללא סייג. וזה שאומרים הערב נא, שלא נקוץ בה לעולמים, רק נוסיף חיל יום יום, ובאהבתה נשגה תמיד כל ימי חיינו. אמן ואמן.

(פתח שערי שמים)

נצור לשונך מתוך הספר "חפץ חיים"

אם באיזה אנס נתפס בחבורת בעלי הלשון, ושומע שיהם מדברים לשון הרע, אם הוא משער שאפשר שתוכחתו תועיל להם להפסיקם מזה, בודאי מחיב הוא להוכיחם מדין תורה, ואפלו אם הוא משער שתוכחתו לא תועיל להם, שיפסיקו על ידי זה, אך לא יקלקל גם כן על ידי זה, גם בזה אינו רשאי לשתק, כי פן יאמרו עליו כי הוא כמו הם וכי הודה על דבריהם, אף כי יתחייב לענות ולגער בהם לכבוד נקי וצדיק, אשר ישיחו בו. וזה אהר מן הדברים, אשר יתחייב לעזוב עבור זה חבירת הרשעים, כי יענש בשמעו את דבריהם, וילאח לענותם.

המדרש להצלחת א. ש. ג. ת. תחיל לזיווג הגון

תזכורות מעשיות

לחג השבועות

בקידוש הלילה ג' ברכות:

א. "בורא פרי הגפן"

ב. "אשר בחר בנו מכל עם" וכו'

ג. שהחיינו

ליל שבועות

קריאת שמע שעל המיטה - מקדימין לפני חצות

בחצות: אומרים "ברכות השחר" (בלא ברכת על נטילת ידים) עד "בן ברית" (וללא ברכות התורה)

טבילת מקוה: לפני השעה 4.00
ברכות התורה: מיד בעמוד השחר

מועדים לשמחה!